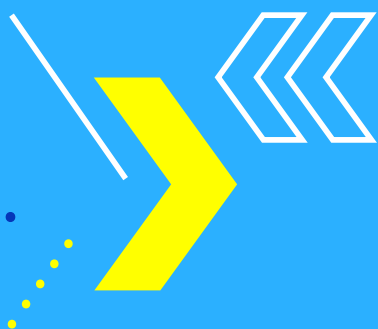

Europa-
Kommissionen

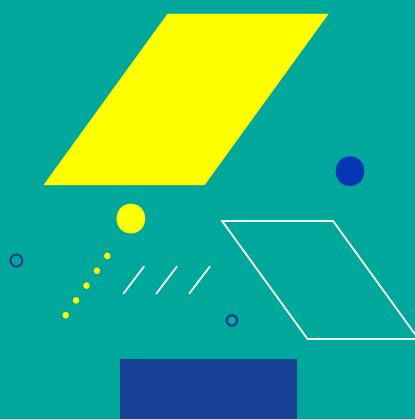

30
-ÅRS
JUBILÆUM

UNIONSBORGERSKAB

RETTIGHEDER OG MULIGHEDER

INDHOLDSFORTEGNELSE

HVAD GØR UNIONSBORGERSKABET UNIKT

Som EU-borger har du rettigheder, der adskiller sig fra de rettigheder, du har som statsborger i en EU-medlemsstat.

03

FÆLLES VÆRDIER

EU bygger på fælles værdier, og EU-borgere nyder godt af bestemte rettigheder, frihedsrettigheder og beskyttelse.

04

UNIONSBORGERSKAB: RETTIGHEDER, DU KAN BRUGE

Dine rettigheder som EU-borger kan åbne op for en helt ny verden af muligheder.

06

SKAB DIN EGEN FREMTID

EU-borgere er hjertet i Unionen. Husk at give din mening til kende.

14

BESKYTTELSE HVER DAG

At bo i EU giver dig også adgang til en række fordele, som gør livet lettere.

19

HVAD SKAL JEG GØRE, HVIS MINE RETTIGHEDER ER BLEVET KRÆNKET?

Hvis du mener, at dine rettigheder er blevet krænket, har du forskellige muligheder for at handle.

21

»At være EU borger åbner op for en verden af muligheder – for eksempel at kunne rejse frit i EU, at arbejde i en anden medlemsstat eller at få hjælp fra et konsulat, når man rejser i lande uden for EU. I de sidste 30 år har millioner af europæere nydt godt af de håndgribelige fordele, der er ved unionsborgerskabet. Og de har deltaget i debatten gennem europaparlamentsvalg og i lokalvalg, mens de boede uden for deres hjemland. Vi vil fortsætte med at fremme og styrke disse rettigheder, for det er sådan, vi styrker vores union, vores værdier og den europæiske levevis.«

Ursula von der Leyen,
formand for Europa-Kommissionen, 2023.

HVAD GØR UNIONS- BORGERSKABET UNIKT?

Unionsborgerskabet er et unikt koncept. Hvis du er statsborger i en af de 27 EU-medlemsstater, er du også automatisk EU-borger. Dermed har du visse rettigheder og fordele, som adskiller sig fra de rettigheder og fordele, du har ved at være statsborger i en EU-medlemsstat. Desuden gælder disse rettigheder i alle 27 EU-medlemsstater.

Hvad betyder det i praksis? Det betyder for eksempel, at du kan bo og arbejde i en anden EU-medlemsstat uden at skulle have et visum, en arbejdstilladelse eller en opholdstilladelse. Unionsborgerskabet betyder også, at hvis du får problemer i et land uden for EU, hvor din EU-medlemsstat ikke har en ambassade eller et konsulat, kan du få hjælp hos en af de andre EU-medlemsstater, der har en ambassade eller et konsulat i det pågældende land.

Unionsborgerskabet handler også om at spille en aktiv rolle i den demokratiske proces og være med til at forme de regler, der gælder i hele EU. Du kan stemme ved og stille op til kommunalvalg og europaparlamentsvalg, også selvom du bor i en anden EU-medlemsstat.

Unionsborgerskabet kan åbne op for en verden af muligheder. Denne brochure giver dig oplysninger om dine rettigheder og forklarer, hvordan du bedst bruger dem som EU-borger.

Nye EU-borgere

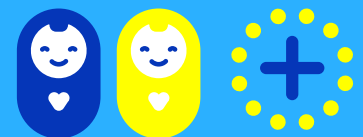

827 300

mennesker fik statsborgerskab i en af EU-medlemsstaterne i 2021.

85% af de nye statsborgere i EU-medlemsstaterne var tidligere statsborgere i ikke-EU-lande.

Kilde: Eurostat

4,09 mio.

Desuden blev der født 4,09 mio. børn i EU i 2021.

Kilde: Eurostat

»Unionsborgerskabet er i selve kernen af det europæiske projekt. De rettigheder og muligheder, som *alle* borgere i *alle* EU-medlemsstater har, er der for at forbedre deres liv og styrke fællesskaberne. Det er derfor, at det er vigtigt, at EU-borgerne ved, præcis hvad deres rettigheder er, og hvordan de kan gøre brug af disse rettigheder. Det er sådan, vi bygger et stærkere Europa for i morgen.«

Didier Reynders,

EU-kommissær for retlige anliggender, 2023

Føler du dig som EU-borger?

Næsten 9 ud af 10 borgere (87%) er enige i, at de føler sig som borgere i EU.

Kilde: Eurobarometer 528, 2023

EU-borgere har en række rettigheder* i tilgift til de rettigheder, de har som statsborgere i deres EU-medlemsstat. Disse rettigheder er:

- ▶ **Du må ikke blive forskelsbehandlet** ud fra din nationalitet
- ▶ **Du kan frit flytte til og bo i** andre lande i EU
- ▶ **Du kan stemme ved og stille op** som kandidat til europaparlamentsvalg og kommunalvalg, også selvom du er flyttet til en anden EU-medlemsstat
- ▶ **Du nyder konsulær beskyttelse**, når du er i et ikke-EU-land
- ▶ **Du kan starte eller støtte** et europæisk borgerinitiativ, som beder Europa-Kommissionen om at foreslå lovgivning om et emne, der betyder noget for dig
- ▶ **Du kan indgive en borgerklage** til Europa-Parlamentet og klage til Den Europæiske Ombudsmand
- ▶ **Du kan tage kontakt til og få svar fra** en hvilken som helst EU-institution på et af EU's officielle sprog.

*Disse rettigheder er garanteret i henhold til traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (TEUF)

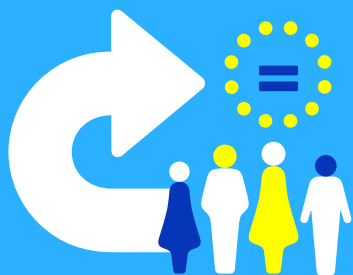
FÆLLES VÆRDIER

At være en del af EU handler ikke kun om at bo i et af medlemslandene. Det handler om at være en del af et fællesskab, hvor alle har de rettigheder, den beskyttelse, de muligheder og de forpligtelser, der definerer den europæiske levevis, forenet i mangfoldighed.

Det betyder for eksempel, at grundlæggende rettigheder såsom tanke-, samvittigheds- og religionsfrihed respekteres, og at alle er lige for loven.

Ifølge Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder har alle i EU ret til at blive behandlet på lige fod med andre, uanset køn, race, farve, etnisk eller social oprindelse, genetiske anlæg, sprog, religion eller tro, politiske eller andre anskuelser, tilhørsforhold til et nationalt mindretal, formueforhold, fødsel, handicap, alder eller seksuel orientering. Disse er nogle af de centrale værdier, som underbygger unionsborgerskabet.

Respekt for alle

Artikel 2 i traktaten om Den Europæiske Union (TEU) fastsætter de værdier, som EU, og dermed unionsborgerskabet, bygger på:

»Unionen bygger på værdier som respekt for den menneskelige værdighed, frihed, demokrati, ligestilling, retsstaten og respekt for menneskerettighederne, herunder rettigheder for personer, der tilhører mindretal. Dette er medlemsstaternes fælles værdigrundlag i et samfund præget af pluralisme, ikke-forskelsbehandling, tolerance, retfærdighed, solidaritet og ligestilling mellem kvinder og mænd.«

Grundlæggende rettigheder

En anden vigtig tekst, der konsoliderer unionsborgerskabet, er **Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder**. Det samler personlige rettigheder og frihedsrettigheder, som alle i EU har. Disse rettigheder omfatter den menneskelige værdighed, retten til frihed og sikkerhed, lighed for loven, ikke-forskelsbehandling samt rettigheder vedrørende solidaritet med andre. Det indeholder også specifikke rettigheder for EU-borgere.

Charteret sikrer, at disse rettigheder og frihedsrettigheder beskyttes af EU og EU-medlemsstaterne, når de gennemfører EU-lovgivning. Det er sammen med artikel 2 i TEU det fundament af værdier, som unionsborgerskab er baseret på, og som sikrer, at det kan blomstre.

DEN EUROPÆISKE UNIONS CHARTER OM GRUNDLÆGGENDE RETTIGHEDER

Stærkt værdsatte EU-værdier

I en nylig spørgeundersøgelse identificerede EU-borgere de værdier, der er vigtigst for dem.

82%

Domstolens uafhængighed

82%

Retten til en retfærdig rettergang

81%

Tanke-, ytrings- og religionsfrihed

Vigtige personlige værdier

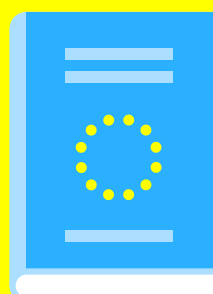
78%

At kunne træffe beslutninger om sit eget liv

77%

At kunne tage sig af sine nærmeste

Kilde: Eurobarometer 508, 2021

Unionsborgerskabet giver dig rettigheder, som du kan bruge til at forme dit liv og gøre noget godt for fællesskabet. For eksempel sætter det dig i stand til frit at kunne rejse til og slå dig ned i andre lande i EU, hvis du har lyst, og sikrer, at du ikke bliver forskelsbehandlet på baggrund af din nationalitet, og så forpligter det EU's institutioner til at svare dig, hvis du har spørgsmål. Det giver dig ret til at stemme på dem, der skal repræsentere dig i Europa-Parlamentet, og til at starte et europæisk borgerinitiativ om et emne, der betyder noget for dig. Alle EU-borgere har disse rettigheder.

UNIONSBORGERSKAB RETTIGHEDER, DU KAN BRUGE

»Tiden er inde til at vise den unge generation, at vi kan skabe et kontinent, hvor man kan være den, man er, elske den, man gør, og sigte så højt, man vil. Et kontinent, som er i harmoni med naturen, og som baner vejen, når det drejer som om nye teknologier. Et kontinent, som er forenet i frihed, og hvor der hersker fred. Dette er Europas chance for endnu engang at leve op til det ansvar, som historien kræver af os.«

Ursula von der Leyen,
formand for Europa-Kommissionen,
Unionens tilstand 2023

Bekæmpelse af alle former for forskelsbehandling

Alle har ret til at blive behandlet ens, og EU har iværksat flere tiltag for at bekæmpe forskelsbehandling af en række årsager. EU-lovgivning beskytter især mod forskelsbehandling på baggrund af køn og race eller etnisk oprindelse på områderne beskæftigelse, uddannelse, adgang til tjenesteydelser, social beskyttelse og sociale goder. EU-lovgivning forbyder desuden forskelsbehandling på baggrund af religion eller tro, handicap, alder og seksuel orientering, når det gælder ansættelse. Derudover er der blevet vedtaget et antal strategier for at skabe en Union med lige muligheder.

Få mere at vide om, hvordan EU

**SKABER EN UNION
MED LIGE MULIGHEDER**

Beskyttelse imod forskelsbehandling

Adam har en ungdomsuddannelse fra sit hjemland Polen. Siden han var helt lille, har han drømt om at blive dyrlæge og læse i udlandet. På det universitet, han har valgt – som ligger i en anden EU-medlemsstat – skal han dog bestå en optagelsesprøve for at bevise sine kvalifikationer. Statsborgerne i det land, han vil flytte til, skal ikke op til denne prøve.

Adam synes, at det er urimeligt, og at han forskelsbehandles på baggrund af sin nationalitet. Han tager sagen til EU-Domstolen, som afgør, at optagelsesprøven rent faktisk er forskelsbehandling af disse årsager. Sagen ender med, at reglerne laves om. Adam kan nu læse i udlandet på det universitet, han har valgt, på samme betingelser som statsborgerne i det pågældende land.

En central unionsborgerskabsrettighed er beskyttelse mod forskelsbehandling på baggrund af nationalitet i sager, der falder inden for EU-lovgivning. Dette er sikret i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde og i artikel 21 i charteret om grundlæggende rettigheder. Princippet om ikke-forskelsbehandling sikrer retfærdig behandling og lige muligheder for alle EU-borgere, uanset hvilken EU-medlemsstat de er i.

Din ret til at flytte til et andet land og bo der

José er en spansk softwareudvikler, som får tilbudt sit drømmejob i Tyskland. Han kan flytte til Hamburg uden at skulle søge om visum, arbejdstilladelse eller opholdstilladelse. Han skal bare finde et sted at bo, og så kan han starte i jobbet med det samme. Men det er ikke alt – han og hans familie kan også gøre brug af det lokale sundhedsvæsen, og hans børn kan starte på en tysk skole. Familien har adgang til de samme samfundsgoder som tyske statsborgere, og de kan beholde deres spanske statsborgerskab.

Holdninger til fri bevægelighed

90%

Ca. 90% af borgerne er enige i, at denne ret er til personlig gavn for dem.

80%

Over 80% af borgerne er enige i, at retten til fri bevægelighed gavner økonomien.

Kilde: Eurobarometer 528, 2023

Som borger i EU har du ret til at bo, arbejde, læse og frit rejse rundt i EU-medlemsstaterne. Det betyder, at du ikke skal have visum, arbejdstilladelse eller opholdstilladelse. Dine familiemedlemmer har desuden ret til at ledsage dig, uanset deres nationalitet. Der kan være visse betingelser eller formelle krav, de skal opfylde.

EU-borgere, der er lønmodtagere eller selvstændige erhvervsdrivende, kan opholde sig i et andet EU-land i over tre måneder uden andre betingelser. Andre kategorier af EU-borgere, for eksempel studerende eller borgere, som ikke er erhvervsaktive, skal opfylde visse betingelser (for eksempel skal de have en sygeforsikring). Borgerne kan blive bedt om at opfylde administrative formelle krav, som for eksempel at melde deres ophold hos myndighederne. Du kan få mere at vide om disse betingelser i denne [vejledning](#) og [her](#).

RETTE TIL FRI BEVÆGELIGHED

RETTE TIL OPHOLD

Hjælp, når du er i udlandet

Antonia, som er en maltesisk fotojournalist, kom på en rejse gennem et afsides område i et ikke-EU-land, hvor Malta ikke har en ambassade eller et konsulat. Hun mistede sit pas og havde desperat brug for et nødpas, så hun kunne komme hjem.

Takket være EU's ret til konsulær beskyttelse kunne hun henvende sig til det spanske konsulat, hvor hun fik et nødpas – den samme hjælp, som hun ville have fået, hvis hun var spansk statsborger. Hun kunne så rejse hjem, da hun havde et nødpas.

Støtte til EU-borgere i udlandet

93%

af borgerne er enige i, at EU's medlemsstater skal samarbejde tæt om at hjælpe EU-borgere, som har brug for konsulær beskyttelse uden for EU.

Source: Eurobarometer 528, 2023

Som EU-borger har du ret til at søge hjælp hos en hvilken som helst EU-medlemsstats ambassade eller konsulat, når du er i et land uden for EU, hvor dit eget land ikke har et konsulat eller en ambassade, eller hvis dit lands konsulat eller ambassade ikke er i stand til at hjælpe. Denne EU-ret er et udtryk for EU-solidariteten, hvor EU-medlemsstaterne hjælper hinandens borgere, der har behov for det.

Faktisk kan du gøre brug af EU's ret til konsulær beskyttelse i en række situationer: Hvis du bliver arresteret eller fængslet, hvis du er offer for en forbrydelse, hvis du kommer ud for en ulykke eller bliver alvorligt syg, hvis du mister dit pas eller det bliver stjålet, eller hvis du har brug for hjælp til at komme hjem i en nødsituation.

**KONSULÆR BESKYTTELSE
UDEN FOR EU**

EU-NØDPAS

Det europæiske borgerinitiativ

Peter er EU-borger fra Østrig og har familie i Belgien, Spanien og Italien. Han er ikke specielt vild med at køre langt i bil, og han forsøger at undgå at flyve, når han kan. Han kunne derfor godt tænke sig, at der skete mere i Europa med udrulningen af højhastighedstog mellem landene, så Europas byer bliver bedre forbundet.

Peter mener, at det er afgørende med handling på EU-plan, hvis det skal blive en realitet. Da han hørte om det europæiske borgerinitiativ, besluttede han at samle en gruppe på syv EU-borgere i syv EU-medlemsstater, så de kunne indsende deres eget initiativ, som opfordrer Kommissionen til at foreslå lovgivning, der letter togrejser på tværs af grænserne.

Efter en granskning af, at initiativet opfyldte kriterierne, blev det registreret af Kommissionen. Da det var registreret, kunne Peter lancere underskriftsindsamlingen til støtte for idéen.

Det europæiske borgerinitiativ giver dig mulighed for at få indflydelse på EU-politik. Hvis du har en mærkesag – og hvis det er et område, hvor EU kan handle – kan du også lave dit eget initiativ.

Følg den trinvis vejledning, og sørg for, at dit initiativ opfylder bestemte kriterier. Linkene herunder giver dig adgang til alt, du skal vide. Når initiativet er registreret, skal der inden for 12 måneder indsamles mindst én million gyldige underskrifter (online eller på papir) i mindst syv EU-lande. Hvis det lykkes, vil der være et møde med Kommissionen for at drøfte målene, og der kan være lejlighed til at fremlægge initiativet ved en offentlig høring i Europa-Parlamentet. Kommissionen har pligt til at svare på initiativet og indikere, hvad den har tænkt sig at gøre.

Du kan også støtte initiativer, der er startet af andre EU-borgere.

64%

af EU-borgerne kender til retten til at deltage i et europæisk borgerinitiativ.

Øverst på listen ligger Finland og Østrig med lige over 80%, og i den lavere ende er landene med under 50% Rumænien (49%), Kroatien (48%), Litauen (46%) og Sverige (39%).

Kilde: **Eurobarometer 528, 2023**

- » Se **databasen med offentliggjorte borgerinitiativer**, og støt de initiativer, du gerne vil se blive til virkelighed.
- » Se den **trinvis vejledning** i, hvordan det europæiske borgerinitiativ virker.
- » Få praktisk information og rådgivning om, hvordan man starter og styrer et initiativ, på **onlineforummet for det europæiske borgerinitiativ**.
- » Deltag i et **onlinekursus for initiativtagere**.

Din ret til at indgive en borgerklage for Europa-Parlamentet

Ana er EU-borger og bor i en industritung by. En flod, der løber gennem det kvarter, hun bor i, er blevet forurenset på grund af giftigt affald fra en fabrik i nærheden. Efter at have undersøgt sagen nærmere, er Ana overbevist om, at de europæiske miljøforordninger ikke håndhæves.

Hun er bekymret for situationen og bruger derfor sin ret til at indgive en borgerklage (et andragende) for Europa-Parlamentet og gøre dem opmærksom på problemet. Udvalget for Andragender i Europa-Parlamentet modtager Anas borgerklage, gennemfører sine egne undersøgelser og kan beslutte at handle yderligere.

Hvis du er borger eller har bopæl i EU, har du ret til at indgive en borgerklage, som kan være en klage eller en anmodning, til Europa-Parlamentet. Udvalget for Andragender i Parlamentet vil tage stilling til din borgerklage og vil give dig svar med resultatet af deres overvejelser.

Med denne rettighed har du lov til at henvende dig direkte til Europa-Parlamentet for at udtrykke din bekymring eller bede dem om at handle. Din borgerklage skal omhandle et forhold, der falder ind under EU's virkefelt, og som du er direkte berørt af.

Du kan finde flere oplysninger her:

**RET TEN TIL AT INDGIVE
EN BORGERKLAGE**

**WEBPORTALEN
FOR BORGERKLAGER**

Hvem kan indgive en borgerklage?

- ▶▶ Enhver EU-borger
- ▶▶ Enhver med lovlig bopæl i en EU-medlemsstat
- ▶▶ Enhver virksomhed, organisation eller sammenslutning med hovedkvarter i en EU-medlemsstat.

Hvordan virker det?

- ▶▶ Forholdet skal falde inden for EU's virkefelt
- ▶▶ Forholdet skal berøre dig direkte
- ▶▶ Borgerklagen kan indsendes af en enkeltperson eller en gruppe af personer – der er intet minimum for antal underskrifter
- ▶▶ Den kan indsendes online eller pr. brev.

Kilde: [Indgiv et andragende til EU](#)

Din ret til at henvende dig til EU's ombudsmand

Sara har anmodet om aktindsigt i dokumenter vedrørende et møde mellem en EU-institution og en landbrugssammenslutning. Hun mener, at EU-institutionen har håndteret hendes anmodning forkert, da hun ikke har fået fuld adgang til de dokumenter, hun anmodede om. I denne situation har Sara også ret til at klage til Den Europæiske Ombudsmand. Ombudsmandens job er at undersøge klager om fejl og forsømmelser i EU's institutioner.

Den Europæiske Ombudsmand er et uafhængigt og upartisk organ, som stiller EU's institutioner og agenturer til ansvar og er fortalere for god forvaltning. Ombudsmanden er til for at hjælpe borgere, virksomheder og organisationer, som mener, at der har været fejl og forsømmelser på EU-plan.

Som borger har du ret til at klage til Den Europæiske Ombudsmand, hvis du mener, at der har været fejl og forsømmelser hos en af EU's institutioner. Eksempler på dette kan være begrænsninger i din adgang til dokumenter, som opbevares hos EU's institutioner, et etisk spørgsmål eller forvaltning af EU-midler. Du skal klage, inden der er gået to år fra den dato, hvor du blev opmærksom på problemet.

Hvem kan henvende sig til Den Europæiske Ombudsmand?

EU-borgere eller ngo'er, sammenslutninger, virksomheder, universiteter og journalister, som har hovedkvarter i en EU-medlemsstat, kan henvende sig til Den Europæiske Ombudsmand:

- ▶ med en klage vedrørende en EU-institution, et EU-kontor eller et EU-agentur
- ▶ ved spørgsmål om fejl og forsømmelser hos en EU-institution, et EU-kontor eller et EU-agentur
- ▶ hvis de allerede har prøvet at få løst problemet med det berørte EU-organ
- ▶ hvis spørgsmålet ikke er mere end to år gammelt
- ▶ hvis der ikke er et igangværende søgsmål.

DEN EUROPÆISKE
OMBUDSMAND

INDGIV EN KLAGE

Dana er EU-borger og brænder for naturen, og så er hun biavler i sin fritid. Hun kontakter Kommissionen for at give udtryk for sin holdning og spørge ind til, hvad EU gør for at sikre biernes velfærd.

Dana får svar på sit eget sprog, hvilket er hendes ret som EU-borger.

Retten til at få svar

Som EU-borger har du ret til at skrive til institutionerne på et hvilket som helst af de 24 officielle EU-sprog og til at få svar på samme sprog. Alle institutioner har onlineregistre, hvor du kan finde kontaktoplysninger og få adgang til dokumenter og information, så du kan holde dig opdateret om, hvad der sker i EU.

Kommissionen spørger også ofte om borgernes synspunkter under udarbejdelsen af politikker og lovgivning. Feedbacken tages med i vurderingerne, før forslagene til politikkerne gøres færdige og offentliggøres på internettet.

Du kan finde flere oplysninger her:

KONTAKT EU

OFFENTLIGE HØRINGER

SPROG I EU

Adgang til oplysninger

En oversigt over EU-institutionernes registre

Her er alle EU-institutionernes registre, som du frit kan tilgå:

- ▶▶ Rådets offentlige dokumentregister
- ▶▶ Europa-Parlamentets dokumentregister
- ▶▶ Den Europæiske Centralbanks offentlige dokumentregister
- ▶▶ Kommissionens dokumentregister
- ▶▶ Adgang til Domstolens administrative dokumenter
- ▶▶ EU-udenrigstjenestens offentlige register
- ▶▶ Adgang til Revisionsrettens dokumenter.

Demokratiske rettigheder er en central del af det at være en EU-borger. Din stemme til europaparlamentsvalget sikrer, at din stemme bliver hørt, når lovgivning drøftes og vedtages. Selvom du flytter til en anden EU-medlemsstat, kan du stadig stemme til kommunalvalg og EU-valg, og du kan også stille op.

Borgerne er en integreret del af den demokratiske proces, også når der ikke er valg, for eksempel når de fortæller deres mening om forslag til lovgivning, eller når de deltager i europæiske borgerinitiativer. Du kan også blive udvalgt til at deltage i borgerpaneler. Du kan kontakte de europæiske institutioner for at få flere oplysninger eller for at give udtryk for dine holdninger.

**SKAB DIN
EGEN FREMTID**

Dine demokratiske rettigheder

Maria er portugisisk statsborger, men har boet i Belgien i over 10 år. Hun er medlem af et politisk parti, brændende forkæmper for trafiksikkerhed og ville ønske, at der blev gjort mere for fodgængere i bymidten i den by, hun bor i.

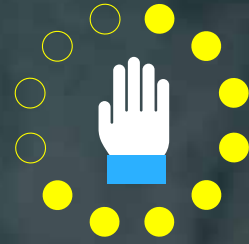
Da kommunalvalget nærmer sig med hastige skridt, beslutter Maria, at hun vil gøre mere end bare at stemme – hun vil stille op. Hun vælges som kandidat af sit parti, imponerer mange af de stemmeberettigede og bliver medlem af sin lokale kommunalbestyrelse.

Alle EU-borgere har ret til at stemme ved og stille op som kandidat til europaparlamentsvalg i deres hjemland. Men ikke nok med det – hvis de bor i en anden EU-medlemsstat, kan de vælge at stemme ved og stille op til europaparlamentsvalg i dette land, under de samme betingelser som landets statsborgere. EU-borgere, som bor i en anden EU-medlemsstat, kan også stemme ved og stille op som kandidat til kommunalvalg i dette land, under de samme betingelser som landets statsborgere.

Kom og stem

66%

Cirka 66% af borgerne ved, at en borger i EU, der bor i deres land, har ret til at stemme ved eller stille op som kandidat til europaparlamentsvalg.

55%

Lige over halvdelen ved, at en sådan borger har ret til at stemme ved eller stille op som kandidat til kommunalvalg.

Kilde: Eurobarometer 528, 2023

FÅ MERE AT VIDE OM AT DELTAGE
OG STEMME I EU

Deltag i debatten

Demokratisk deltagelse handler ikke kun om at stemme og om valg. Som EU-borger har du masser af muligheder for at deltage, få indflydelse og være med til at forme fremtiden for Europa.

Du kan først og fremmest **fortælle, hvad du mener** om Kommissionens initiativer og bidrage til beslutningsprocesserne. Det er meget vigtigt for Kommissionen at høre borgernes og interessenternes mening om EU's lovgivning og politikker, både når de udarbejdes, og når de gennemføres.

Det europæiske borgerinitiativ er en anden måde, hvorpå borgerne kan være med til at udforme politikker. Hvis du vil have, at EU skal gøre noget på et bestemt område, kan du samle en gruppe på syv EU-borgere og bede Europa-Kommissionen om at foreslå ny EU-lovgivning på dette område. Læs afsnittet om det europæiske borgerinitiativ i denne brochure for at få mere at vide.

Du kan også gå ind på den interaktive borgerinddragelsesplatform, hvor du kan tale med andre europæere om dine idéer til og løsninger på fremtidens politikker.

Der er også de **europæiske borgerpaneler**, som samler tilfældigt udvalgte borgere fra alle 27 medlemsstater, så de kan drøfte vigtige forslag og komme med anbefalinger. Emnerne har indtil nu været virtuelle verdener, madspild og læringsmobilitet. Når de har indsamlet idéer og overvejelser, fremsendes anbefalingerne til Europa-Kommissionen, som kan tage dem med i vurderingen, når de udarbejder politikinitiativer.

Portalen Deltag i debatten er det centrale kontaktpunkt for online-borgerdeltagelse. Den samler adgangen til offentlige høringer, webstedet for det europæiske borgerinitiativ og den interaktive borgerdeltagelsesplatform. Du skal tilmelde dig for at kunne bidrage, men det er meget nemt.

... og der er selvfølgelig masser af muligheder for at deltage på nationalt og lokalt plan – for eksempel ved at stille op til kommunalbestyrelsen.

VIDSTE
DU DET?

De europæiske borgerpaneler er ved at blive et fast indslag i det demokratiske liv i EU. Der er allerede blevet afholdt et antal paneler, hvor borgerne har givet anbefalinger om en række spørgsmål direkte til de politiske beslutningstagere.

Hvordan kan vi få mindre madspild?

Et af borgerpanelerne, der fokuserede på at tackle madspild, kom med 23 anbefalinger om tiltag. Det var for eksempel foranstaltninger, som forbyder destruktion af ikke-sundhedsskadelig overskudsmad, behovet for juridisk bindende mål for EU-medlemsstaterne og bedre uddannelse.

Anbefalingerne er siden blevet delt med og drøftet på **EU's platform om fødevarer og madspild** og vil være en del af baggrundsmaterialet for EU-politikker i fremtiden.

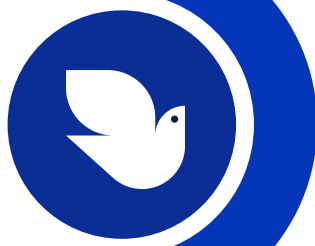

UNIONSBORGERSKAB: EN PROCES I UDVIKLING

Unionsborgerskabets rødder kan spores tilbage til efterkrigstiden, hvor en ny vision for et forenet Europa opstod af ødelæggelserne. Lige fra begyndelsen af det europæiske projekt har borgernes rettigheder og muligheder været i centrum. I dag anerkendes unionsborgerskabet som den grundlæggende status for statsborgere i EU-medlemsstaterne, og alle borgere har ret til at deltage i det demokratiske liv i EU.

1945

Der erklæres fred i Europa.

1957

Romtraktaten underskrives. De seks stiftende medlemmer giver alle arbejdstagere, selvstændige erhvervsdrivende og deres familier fri bevægelighed. Med årene udvides dette **Europæiske Økonomiske Fællesskab** og byder nye lande velkommen.

2009

EU's charter om grundlæggende rettigheder træder i kraft og styrker unionsborgerskabsrettighederne yderligere.

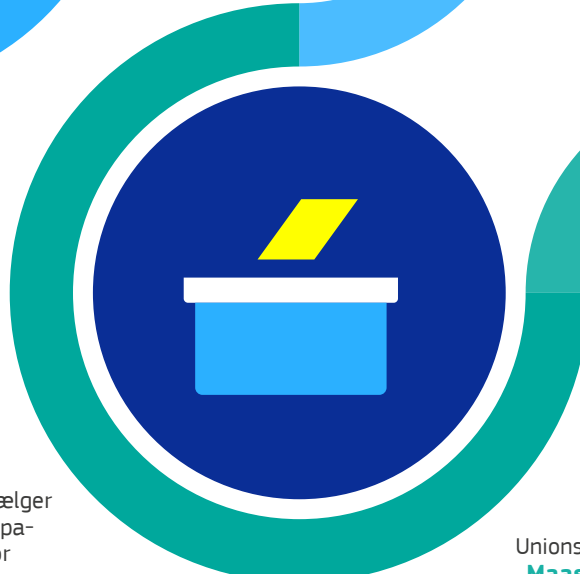
1951

En første milepæl: Fri bevægelse for kul- og stålarbejdere indføres i seks europæiske lande – Belgien, Frankrig, Italien, Luxembourg, Nederlandene og Tyskland. **Det Europæiske Kul- og Stålfællesskab** dannes.

1979

Europæiske borgere vælger medlemmerne til Europa-Parlamentet direkte for første gang.

1993

Unionsborgerskab fastlægges ved **Maastrichttraktaten**. Borgerne har nu en liste over specifikke unionsborgerskabsrettigheder i tilgift til den oprindelige ret til fri bevægelighed i forbindelse med deltagelse i en økonomisk aktivitet.

2020

På **konferencen om Europas fremtid**, den største øvelse i deltagelsesdemokrati i EU's historie, beder borgerne blandt andet om flere oplysninger om unionsborgerskab.

2012

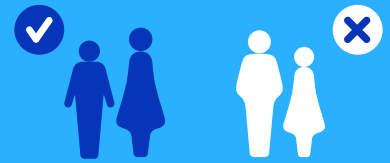
En ny borgerskabsrettighed tilføjes. EU-borgerne får mere at skulle have sagt i politisk beslutningstagning med lanceringen af **Det europæiske borgerinitiativ**.

2023

Unionsborgerskabets 30-års jubilæum.

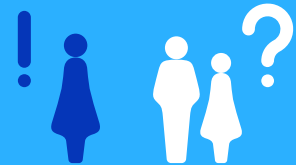

Kender du dine rettigheder?

50%

af EU-borgerne føler sig ikke godt informeret om deres unionsborgerskabsrettigheder.

64%

af EU-borgerne føler sig ikke godt informeret om, hvad de skal gøre, hvis disse rettigheder krænkes.

Kilde: Eurobarometer 528, 2023

Få mere at vide om unionsborgerskabets historie [her](#).

BESKYTTELSE HVER DAG

At bo i EU giver en masse fordele, både for borgerne og dem, der blot har bopæl her. Disse fordele, som er resultatet af EU-lovgivning, omfatter for eksempel arbejdstagernes rettigheder eller adgang til sundhedsvæsenet i en anden EU-medlemsstat. Denne beskyttelse og disse politikker har til formål at sikre, at borgerne og dem, der blot har bopæl her, kan nyde godt af en høj levestandard, har adgang til grundlæggende ydelser og behandles med værdighed og respekt.

For eksempel er du som lønmodtager i EU beskyttet mod forskelsbehandling på arbejdet, og du har ret til en sikker arbejdsplads, rimelige arbejdstider og pauser.

Hvis du rejser til en anden EU-medlemsstat, skal du ikke betale ekstra gebyrer for at bruge din mobiltelefon. Dine opkald og sms'er og dit dataforbrug afregnes til indenrigstakst, dvs. den samme pris som opkald, sms'er og data koster i dit hjemland. Og hvis dit fly bliver forsinket eller aflyst, har EU gjort det lettere og ligetil at kræve erstatning.

Det er blot nogle af de rettigheder og fordele, som borgerne er garanteret ifølge EU-lovgivning – men der er mange flere.

EU sætter også borgernes interesser i centrum for sine politikker. I den nærmeste fremtid vil centrale prioriteter være den europæiske grønne pagt, som sigter mod at gøre Europa til det første klimaneutrale kontinent. EU har også gjort en indsats for at lette byrden ved energipriserne for borgere og virksomheder.

I denne brochure ser vi nærmere på to specifikke fordele som eksempler: Som forbruger er du beskyttet mod urimelig markedsføring og usikre produkter. Du har ret til at have kontrol over dine personoplysninger på internettet.

Få mere at vide om alle dine rettigheder og fordele

HVAD EUROPA GØR FOR MIG

**HVILKEN INDFLYDELSE HAR UNIONEN
PÅ DIN DAGLIGDAG?**

Dine rettigheder som forbruger

Efter at have købt en blender på internettet, blev Daniel skuffet over at finde ud af, at apparatet ikke havde alle de funktioner, der stod i beskrivelsen, og den var heller ikke så kraftig, som der havde stået. Til at begynde med gjorde onlinebutikken modstand, men Daniel håndhævede sin ret som EU-forbruger og fik valget mellem at få alle pengene retur eller en ny vare.

Som EU-borger har du rettigheder, der beskytter dig, når du handler, uanset hvor i EU butikken befinder sig. Du har krav på at få tydelig information om produkter og tjenester, og du har ret til at fortryde dit køb og returnere de fleste varer, du har købt på internettet, inden for 14 dage. Hvis det, du har købt, ikke svarer til beskrivelsen eller ikke opfylder kvalitetsstandarderne, har du ret til at få produktet repareret eller erstattet eller få pengene tilbage. Du er kun beskyttet af EU's forbrugerlovgivning, hvis du køber fra en erhvervsdrivende, og derfor skal onlinemarkedspladser advare dig om dette, når du vælger et tilbud fra en privatperson.

FÅ MERE AT VIDE OM, HVORDAN DU UDNYTTER DINE FORBRUGERRETTIGHEDER

Du kan også kontakte **ECC Net** for at få hjælp til at udøve dine rettigheder som forbruger.

Din ret til databeskyttelse

Jana var bekymret over mængden af personoplysninger, som blev gemt af de sociale medier, hun bruger. Hun besluttede sig for at gøre noget ved det og håndhæve sine rettigheder, først ved at bede om indsigt i alle sine personoplysninger. En gennemgang af disse oplysninger afslørede en række unøjagtige og forældede oplysninger om hende. Jana bad virksomheden om at korrigere de forkerte oplysninger og om at slette flere gamle opslag permanent.

I EU har du rettigheder over dine personoplysninger. Du kan få indsigt i dine oplysninger, korrigere fejl, slette dem, begrænse brugen af dem, flytte dem til en anden tjeneste, gøre indsigelse mod brugen af dem og undgå at blive underlagt automatiserede beslutninger. Disse rettigheder, som er en del af den generelle forordning om databeskyttelse (GDPR), giver dig kontrol over dine oplysninger og kræver, at virksomhederne respekterer dine valg. Retten til sletning gælder måske ikke i alle tilfælde. Det kan for eksempel være, hvis oplysningerne skal gemmes i arkiv, eller hvis de skal bruges til forskning og statistik, hvor oplysningerne anses for at være af offentlig interesse.

FÅ MERE AT VIDE OM, HVORDAN DU BESKYTTER DINE OPLYSNINGER OG BRUGER DINE RETTIGHEDER

HVAD SKAL JEG GØRE, HVIS MINE RETTIGHEDER ER BLEVET KRÆNKET?

Hvis du mener, at dine rettigheder som EU-borger er blevet krænket, enten i dit hjemland eller i en anden EU-medlemsstat, kan du gøre forskellige ting.

Du skal først forsøge at få problemet afhjulpet på nationalt plan i det land, hvor problemet opstod, enten ved at gå rettens vej eller ved at finde andre måder at bilægge tvisten. **Få mere at vide om de nationale retssystemer eller søgsmål.**

Hvis du har været udsat for forskelsbehandling og søger hjælp, kan du også kontakte den **nationale ligestillingsorganisation** i dit land. Ifølge EU's lovgivning mod forskelsbehandling skal alle medlemsstater have (mindst) et ligestillingsorgan, som blandt andet har bemyndigelse til at give ofre for forskelsbehandling uafhængig bistand.

Hvis disse trin ikke har løst problemet, er det næste skridt at tage det op på EU-plan. Her kan du:

- ▶ indgive en klage hos **Europa-Kommissionen**, hvis du mener, at dine rettigheder som EU-borger er blevet krænket af en foranstaltning eller praksis i dit land, som er i strid med EU-lovgivningen. Kommissionens klageformular er let at forstå og udfylde. Du kan finde den **her**.
- ▶ indgive en klage til **Den Europæiske Ombudsmand** om fejl og forsømmelser hos EU's institutioner, organer og agenturer – se side 12 i brochuren for at få mere at vide.
- ▶ indgive en borgerklage til **Europa-Parlamentet**.
- ▶ indberette EU-relateret svindel til **Det Europæiske Kontor for Bekæmpelse af Svig (OLAF)**.

Lettilgængelige problemløsningstjenester

Ring til eller kontakt en af disse organisationer:

Your Europe-portalen vejleder dig om de mest relevante europæiske og nationale websteder.

Europe Direct-kontaktcenteret sidder klar til at besvare dine spørgsmål om EU, enten via telefon eller e-mail, på alle 24 officielle sprog. Ring på gratisnummeret 00 800 6 7 8 9 10 11, eller kontakt dem **online**.

Hvis dine rettigheder er blevet krænket i en anden EU-medlemsstat, kan du sende dit problem til **SOLVIT**.

Sådan støtter EU dine rettigheder

Dette er blot en del af den centrale lovgivning, der underbygger EU-borgernes rettigheder.

Retten til frit at flytte til samt bo og arbejde i EU

- ▶ Traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (TEUF) ([artikel 21, stk. 1](#))
- ▶ Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder ([artikel 45](#))
- ▶ [Direktiv 2004/38/EF](#) om unionsborgeres og deres familiemedlemmers ret til at færdes og opholde sig frit på medlemsstaternes område

Retten til konsulær beskyttelse

- ▶ Traktaten om Den Europæiske Union (TEU) ([artikel 35](#))
- ▶ Traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (TEUF) ([artikel 20, stk. 2, litra c](#)) og [23](#))
- ▶ Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder ([artikel 46](#))
- ▶ [Direktiv \(EU\) 2015/637](#) om koordinations- og samarbejdsforanstaltninger for at lette konsulær beskyttelse af ikkerepræsenterede unionsborgere i tredjelande
- ▶ [Direktiv \(EU\) 2019/997](#) af om indførelse af et EU-nødpas

Retten til at indgive andragender til institutionerne og kontakte Den Europæiske Ombudsmand

- ▶ Traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (TEUF) ([artikel 20, stk. 2, litra d](#)) og [227](#))
- ▶ Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder ([artikel 43](#) og [44](#))
- ▶ [Forordning \(EU, Euratom\) 2021/1163](#) om Ombudsmandens statut og de almindelige betingelser for udøvelsen af dennes hverv

Retten til ikke-forskelsbehandling

- ▶ Traktaten om Den Europæiske Union (TEU) ([artikel 2](#))
- ▶ Traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (TEUF) ([artikel 18](#))
- ▶ Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder ([artikel 21](#))

Det europæiske borgerinitiativ

- ▶ Traktaten om Den Europæiske Union (TEU) ([artikel 11, stk. 4](#))
- ▶ Traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (TEUF) ([artikel 24, stk. 1](#))
- ▶ [Forordning \(EU\) 2019/788](#) om det europæiske borgerinitiativ

Retten til at få svar

- ▶ Traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (TEUF) ([artikel 15, stk. 1](#) og [24](#))
- ▶ Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder ([artikel 41, stk. 4](#) og [42](#))
- ▶ [Forordning \(EF\) nr. 1049/2001](#) om aktindsigt i Europa-Parlamentets, Rådets og Kommissionens dokumenter

Retten til at stemme ved og stille op til valg

- ▶ Traktaten om Den Europæiske Union (TEU) ([artikel 10, stk. 3](#))
- ▶ Traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (TEUF) ([artikel 20, stk. 2, litra b](#) og [22](#))
- ▶ Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder ([artikel 39](#) og [40](#))
- ▶ [Direktiv 93/109/EF](#), også kaldet «direktivet om valgrettigheder»
- ▶ [Direktiv 94/80/EF](#) om valgret og valgbarhed ved kommunale valg

MEDDELELSE OM OPHAVSRET

Dette dokument er ikke udtryk for Europa-Kommissionens officielle holdning.

PDF ISBN 978-92-68-10214-5 doi: 10.2838/447 DS-05-23-487-DA-N

Luxembourg: Den Europæiske Unions Publikationskontor, 2024

© Den Europæiske Union, 2024

Kommissionens politik for videreanvendelse er gennemført ved Kommissionens afgørelse 2011/833/EU af 12. december 2011 om videreanvendelse af Kommissionens dokumenter (EUT L 330 af 14.12.2011, s. 39, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2011/833/oj>). Medmindre andet er angivet, er videreanvendelse af dette dokument tilladt under en Creative Commons Kreditering 4.0 International (CC BY 4.0)-licens (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>). Det betyder, at videreanvendelse er tilladt, med passende kildeangivelse og angivelse af eventuelle ændringer.

Ved enhver anvendelse eller gengivelse af elementer, der ikke ejes af Den Europæiske Union, kan det være nødvendigt at indhente tilladelse direkte fra de respektive rettighedshavere.

Vidste du, at unionsborgerskab giver dig rettigheder og fordele i tilgift til de rettigheder, du har som statsborger i en EU-medlemsstat? Og det er ikke det hele – unionsborgerskab giver dig en stemme, du kan bruge til at forme fremtiden for Europa. Her kan du finde alt det, du skal vide om dine rettigheder, hvordan du kan bruge dem, og hvilke fordele de giver dig.

